

УДК 376.091.5:616.89:614.253.4

FEATURES OF THE PERCEPTION OF MEDICAL STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF DISCIPLINE “PSYCHIATRY, NARCOLOGY”**ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НА ДИСЦИПЛІНІ “ПСИХІАТРІЯ, НАРКОЛОГІЯ”****Spirina I.D. / Спіріна І.Д.***d.m.s., prof. / д.м.н., проф.*

ORCID: 0000-0003-3505-2874

Shornikov A.V. / Шорніков А.В.*as./ac.*

ORCID: 0000-0001-8196-9128

Hnenna O.M. / Гненна О.М.*as./ac.*

ORCID: 0000-0003-0783-6954

Fawzy Ye.S. / Фаузі Є.С.*c.m.s., as.prof. / к.м.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9973-9638

Shevchenko Y.M. / Шевченко Ю.М.*c.m.s., as. / к.м.н., ас.*

ORCID: 0000-0001-7078-6449

*State institution “DNIPROPETROVSK MEDICAL ACADEMY of Ministry of Health of Ukraine”,
Dnipto, Vernadskogo 9, 49044**Державний заклад «Дніпропетровська медична академія Міністерство охорони здоров'я
України», м. Дніпро, вул. В. Вернадського 9, 49044*

Анотація. У статті проаналізовані типи сприйняття серед 54 студентів IV курсу медичного факультету під час навчання на дисципліні «Психіатрія. Наркологія», серед яких оцінку відмінно отримали 7 студентів (12,96%), оцінку добре утримало 38 студентів (70,37%), задовільно — 9 студентів (16,67%). Встановлено, що серед студентів превалює абстрактний тип сприйняття 75,93% (41 особа), на другому місці знаходиться конкретне сприйняття у 12,96% (7 осіб), емоційний тип сприйняття виявляється у 5,56% (3 особи), абстрактно-емоційне сприйняття - 3,7% (2 особи), конкретно-абстрактне - 1,86% випадків (1 особа). Серед студентів, які мають оцінку відмінно (n=7) переважає абстрактний тип сприйняття 57,14%, конкретний тип сприйняття у 28,57% студентів, емоційний тип - у 14,29%. Серед студентів, які отримали добре (n=38) теж переважає абстрактний тип сприйняття 86,84% (33 особи), конкретний тип сприйняття виявлений у 5,26% студентів (2 особи), абстрактно-емоційний тип сприйняття також виявлений у 5,26% студентів, емоційний тип - у 2,63%. Серед студентів, які мають задовільно (n=9) переважає абстрактний тип сприйняття 44,44%, конкретний тип сприйняття виявлений у 33,33% студентів, абстрактно-конкретний та емоційний типи сприйняття виявленні у 11,11% студентів.

Ключові слова. Особливості сприйняття, студенти, успішність, психіатрія, наркологія.

Одним із пріоритетних напрямків у сфері охорони здоров'я України є вдосконалення системи вищої медичної освіти, який спрямований на формування та розвиток професійних компетентностей майбутнього лікаря. Якість підготовки майбутніх лікарів залежить не лише від теоретичних знань, а й від особистісних характеристик та уміння застосувати отримані навички в

практичній діяльності [1]. На сьогодні особливу увагу у підготовці лікарів займає питання готовності швидко та безпомилково використовувати набуті знання при невідкладних станах. Подібні ситуації завжди виникають несподівано, що може викликати певні складнощі у молодих лікарів [2]. Саме тому є актуальним дослідження психологічних, характерологічних особливостей студентів-медиків, що забезпечує краще розуміння фізіологічних та психічних процесів майбутніх лікарів. Ці данні створюють підґрунтя для створення і впровадження нових методів навчання, які враховують індивідуальні характеристики психічних процесів сучасного студента та створюють сприятливі умови для пізнавального процесу.

Сприйняття як психічний процес формує базис для реалізації здатності навчатися, аналізувати процеси та явища. У підсумку діагностичного процесу воно прямо чи опосередковано впливає на правильне формування діагнозу. Саме огляд є одним з перших етапів спілкування лікаря та пацієнта, а його якість безумовно впливає на діагностичний процес та комплаєнтність. Оскільки від особливостей сприйняття студентів, залежить цілісність пізнання інформації та формування спостережливості, як якості людини помічати маловідомі, але істотні деталі, то розвиток та вдосконалення сприйняття є важливим педагогічним завданням у формуванні майбутніх лікарів. Звичайно велике значення особливостей сприйняття студентів залежить від їх минулого досвіду, запасу знань, особливостей їх відношення до своєї майбутньої професії, дисципліни, викладача, зацікавленості інформацією, що пропонується, та загальної характеристики особистості.

Всі ці чинники вказують на необхідність підвищення ступеню включеності студента в навчальну діяльність, що підвищує якість сприйняття інформації, активації мислення та засвоєння знань.

Метою роботи були оцінка типу сприйняття у студентів-медиків та вплив його особливостей на успішність.

Основна частина. У дослідженні взяли участь 54 студенти IV курсу медичного факультету, середнім віком 20,5 при 95% ДІ (20,35 20,68), серед них – 34 особи жіночої статі (72,22%) та 15 осіб (27,78%) чоловічої. Оцінювання типу сприйняття здійснювалося за допомогою проективного дослідження (назва методики з посиланням на неї). Стимульний матеріал включав в себе 12 чорно-білих зображень, кожне з яких мало 12 варіантів назв, під кожною картинкою були різні назви. Студент повинен був вибрати для кожного зображення назву, що на його думку найбільш відповідає кожному малюнку. Кожна відповідь записувалась, після чого результати проходили обробку за допомогою матриці, для якої використовувалась наступна схема оцінювання: 1) 1,4,7,10 відповіді характерні для конкретного типу сприйняття (колонка К у матриці); 2) 2,5,8, 11 – для абстрактного типу сприйняття (колонка А у матриці); 3) 3,6,9,12 – для емоційного типу сприйняття (колонка Е у матриці). Студенти відмічали (підкреслювали) на матриці номери вибраних ними назв, якщо цифра повторювалась неодноразово – відповідно стільки же разів її підкреслювали. Після чого була підрахована кількість цифр у кожній колонці (К, А, Е). Відповідно та колонка, де було найбільше підкреслювань, і відповідала

провідному типу сприйняття студентів [4].

Дослідження проводилося на останньому занятті дисципліни «Психіатрія, наркологія», коли вираховували підсумкову оцінку за національною чотирибальною системою. Оцінку відмінно отримали 7 студентів (12,96%), оцінку добре утримало 38 студентів (70,37%), задовільно — 9 студентів (16,67%).

За результатами досліджень превалювала частота виявлення абстрактного типу сприйняття серед 54 студентів, що пройшли тестування, та склала 75,93% (41 особа), на другому місці за частотою виявлення - конкретне сприйняття у 12,96% (7 осіб), частота виявлення емоційного типу сприйняття відповідала 5,56% (3 особи), абстрактно-емоційне сприйняття було у 3,7 % (2 особи), а конкретно-абстрактне у 1,86% випадків (1 особа).

Серед студентів, які отримали оцінку відмінно (n=7) переважав абстрактний тип сприйняття 57,14% (4 особи), конкретний тип сприйняття виявлений у 28,57% студентів (2 особи), емоційний тип - у 14,29% (1 особа). Серед студентів, які отримали добре (n=38) теж переважав абстрактний тип сприйняття 86,84% (33 особи), конкретний тип сприйняття виявлений у 5,26% студентів (2 особи), абстрактно-емоційний тип сприйняття також виявлений у 5,26% студентів (2 особи), емоційний тип - у 2,63% (1 особа). Серед студентів, які отримали задовільно (n=9) теж переважав абстрактний тип сприйняття 44,44% (4 особи), конкретний тип сприйняття виявлений у 33,33% студентів (3 особи), абстрактно-конкретний та емоційний типи сприйняття виявленні у 11,11% студентів (по 1 особі).

Кореляційний аналіз з використанням коефіцієнтів кореляції Спірмена та Кендала не виявив кореляції між особливостями типу сприйняття та успішністю студентів-медиків з дисципліни «Психіатрія, наркологія».

Результати демонструють, що для студентів IV-го курсу медичного факультету під час навчання на дисципліні «Психіатрія. Наркологія» властивий абстрактний тип сприйняття, для якого характерно відкидання вбік характерних рис явищ/об'єктів, підіймання над відмінностями окремих змістів, що оцінюються ним, та створення «настрою» або такого стану почуття, який охоплює всі окремі різноманітні оцінки та тим самим знімає їх. Абстрактне сприйняття, як і абстрактне мислення впорядковує змісти свідомості, впорядковує свідомі змісти за їхньою цінністю для свого носія. Чим сприйняття більш абстрактне, тим більш загальною і більш об'єктивною стає встановлювана ним цінність. Абстрактне сприйняття не покривається вже одиничним моментом і його почуттєвим забарвленням, а відображає сукупність всіх моментів і їх однаковість. Тобто для студентів характерна вираженою така функція сприйняття як раціоналізація [5].

Конкретне сприйняття або «просте» сприйняття характеризується нероздільним злиттям сприйняття з елементами відчуття. Для студентів характерно сприймати реальну, цілком певну, точну, матеріальну ситуацію, що розглядається у всьому різноманітті властивостей і відносин (на відміну від абстрактного) [5].

Для емоційного сприйняття характерне забарвлення ситуації емоційним,

афективним відчуттям, спираючись на чуттєвий компонент, що призводить до суб'єктивного сприйняття ситуації та явищ у цілому. Такий тип сприйняття за статистичними даними більш характерний для творчої діяльності. Художній образ є обов'язково емоційним та лежить в основі формування емпатії [6].

Висновок. Аналіз особливостей сприйняття студентів IV курсу медичного факультету під час навчання на дисципліні «Психіатрія. Наркологія» продемонстрував відсутність залежності між типом сприйняття та успішністю студентів. Результати демонструють, що у студентів-медиків превалює абстрактний тип сприйняття, на другому місці розповсюдженості знаходиться конкретне сприйняття та мало виражений емоційний тип сприйняття. Данні результати свідчать про високий рівень здатності сприйняття до раціоналізації та аперцепції. Таким чином сприйняття студентів-медиків залежить від минулого досвіду, запасу знань, особливостей їх відношення до своєї майбутньої професії, дисципліни та загальної характеристики особистості. Враховуючи все вище наведене, можемо зробити висновок, що різноманітні активні методи навчання, де студент буде спроможний застосувати свої вже набуті навички та вміння будуть мати гарний педагогічний результат. Дуже важливо розробляти та впроваджувати нові методи навчання (клінічні рольові ігри, метод кейсів, навчальні відеофільми, тренінги, майстер-класи), які відповідають анатомо-фізіологічним та психологічним особливостям сучасних студентів [7,8]. Це дозволяє створювати умови для формування навичок використовувати набуті теоретичні знання у нестандартних ситуаціях і ситуаціях, що постійно зазнають змін.

Літератури:

- 1) Жданова Д. Р. Психофизиологические закономерности восприятия информации / Д. Р. Жданова, А. А. Рубцова. // Bulletin of Medical Internet Conferences. – 2018. – Т.8, №3. – С. 96–97.
- 2) Ніколаєва А.О., Федоров В.О., Кривошопка О.В., Сухоносів Р.В. Симуляційні засоби в підготовці студента медика: труднощі та переваги. Симуляційне навчання в системі підготовки медичних кадрів: матеріали І навч.)метод. конф., присвяченої 212-й річниці від дня заснування ХНМУ (Харків, 30 лист. 2016 р.) / кол. авт. – Харків : ХНМУ, 2016. – С.111-113.
- 3) Максименко С. Д. Общая психология Учебное пособие. / С. Д. Максименко. – М.: «Рефл-бук», К.: «Вакер» - 2001. – С. 208.
- 4) Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Информ.-метод. пособие курсу «Психология человека». - М.: Педагогическое общество России, 2004. - 276 с.
- 5) Семуелс А. Словарь аналитической психологии к. юнга / А. Семуелс, Б. Шортер, Ф. Плот. — СПб. : Азбука, 2009. — 288 р.
- 6) Матюх Т. М. Емпатійні витоки створення та сприйняття художнього образу / Т. М. Матюх // Гуманітарний часопис. - 2015. - № 1. - С. 74-80.
- 7) Спіріна І.Д. Оптимізація процесу викладання дисципліни “Психіатрія. Наркологія” в сучасних умовах / І.Д.Спіріна, С.В. Рокутов, Є.С. Феденко, А.В. Шорніков, Р.М. Тимофєєв. // Медична освіта. – 2018. - №4. – С.178-181.

<https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.9008>

8) Лопіна Н. А. Роль візуалізації за допомогою інтерактивних флеш-карток у вивченні дисципліни «внутрішня медицина» // Актуальні питання вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку) : матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Тернопіль, 17–18 трав. 2018 р.) / Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – С. 187–188.

References:

1) Zhdanova D. R., Rubizova A. A. (2018). Psihofiziologicheskie zakonomernosti vospriyatiya informacii [Psychophysiological patterns of perception of information] in Bulletin of Medical Internet Conferences [Bulletin of Medical Internet Conferences], vol.8, №3, pp. 96-97.

2) Nikolaeva A. O., Fedorov V. O., Krivoshapka O. V., Sukhonosov R. V., (2016). Symuliatyivni zasoby v pidhotovtsi studenta medyky: trudnoshchi ta perevahy [Simulations in the preparation of a student physician: difficulties and benefits] in Symuliatyivne navchannia v systemi pidhotovky medychnykh kadrov: materialy L navch.) metod. konf., prysviachenoї 212-y richnytsi vid dnia zasnovannia KhNMU [Simulation training in the system of training medical personnel: materials L educational.) Method. conference dedicated to the 212th anniversary of the foundation of the KhNMU], pp.111-113.

3) Maksimenko S. D., (2001). Obshchaya psikhologiya [General psychology] in "Refl-bek", Moscow, 208p.

4) Gamezo M. V., Domashenko I. A., (2004). Atlas po psikhologii [Psychology Atlas] in Pedagogical Society of Russia, Moscow, 276p.

5) Semuels A., Shorter B., Plot F., (2009). Slovar analiticheskoy psikhologii K. Yunga [Dictionary of Analytical Psychology of K. Jung] in Azbuka [ABC], St. Petersburg, 288p.

6) Matyuk T. M., (2015). Empatiini vytyky stvorennia ta spryiniattia khudozhnoho obrazu [Empathic origins of creation and perception of artistic image] in Humanitarnyi chasopys [Humanitarian journal], №1, pp.74-80.

7) Spirina I. D., Rukutov S. V., Fedenko Ye. S., Shornikov A. V., Timofe R. M., (2018). Optyimizatsiia protsesu vykladannia dystsypliny "Psykhiiatriia. Narkolohiia" v suchasnykh umovakh [Optimization of the teaching process of the discipline "Psychiatry. Narcology "in modern conditions] in Medychna osvita [Medical education], №4, pp.178-181.

<https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2018.4.9008>

8) Lopina N. A., (2018) Rol vizualizatsii za dopomohoiu interaktyvnykh flesh-kartok u vyvchenni dystsypliny «vnutrishnia medytsyna» [The role of visualization with the help of interactive flash cards in the study of discipline "internal medicine"] in Aktualni pytannia vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini (z dystantsiinym pidiednanniam VM(F)NZ Ukrainy za dopomohoiu videokonferents-zviazku) : materialy XV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu [Actual questions of higher medical education in Ukraine (with remote connection of VM (F) NZ of Ukraine with the help of videoconferencing): materials of XV All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation], pp. 187–188.

Abstract. The purpose of this article is to define the type of perception of medical students and the impact of its features on their success. The article analyzes the types of perception among 54 students of the IV course of the medical faculty during the study on the discipline "Psychiatry, narcology", of which 7 students (12.96%) scored excellent, 38 students (70.37%), 38 students (16.67%) were satisfied. It has been established that 75.93% (41 persons) abstract perception is prevalent among students, in the second place there is a specific perception in 12,96% (7 persons), the emotional type of perception is found in 5.56% (3 persons), abstract-emotional perception - 3.7% (2 persons), concrete-abstract - 1.86% of cases (1 person). Among students who have

excellent grades ($n = 7$) the predominant abstract type of perception is 57.14%, a specific type of perception is in 28.57% of students, and the emotional type is 14.29%. Among the students who got well ($n = 38$), the abstract type of perception is dominated by 86.84% (33 people), a specific type of perception was found in 5.26% of students (2 persons), the abstract-emotional type of perception was also found at 5, 26% of students, emotional type - 2.63%. Among students who have satisfactorily ($n = 9$) an abstract type of perception 44.44%, a specific type of perception was found in 33.33% of students, abstract-specific and emotional perceptions were detected in 11.11% of students.

Conclusion. Analysis of peculiarities of perception of students of IV course of medical faculty during studying on discipline "Psychiatry. Narcology" has shown a lack of dependence between the type of perception and the success of students. The results show that the medical student prevails in the abstract type of perception, indicating a high level of perception ability to rationalize and apperception.

Keywords. Features of perception, students, progress, psychiatry, narcology.